

Час і сьвет падзяляюцца на *даваенныя* і *паваенныя*. Да *вайны* прывыкаюць. *На вайне як на вайне*. У *вайну*, *вайнуху*, *вайнушку* гуляюць хлопчыкі. *Вайной* дражняцца дзеці: *трус*, *трус*, *беларус*, *на вайну сабраўся...* і дарослыя — пра сварку мужыка і жонкі: *вайна пасярод гаўна*. Але гэта ўжо пасьля, калі *вайна* сканчаецца. Тыя, хто перажыў яе, на ўсё жыццё захоўваюць на першым месцы ў сваёй гіерархіі жаданьняў: абы не было *вайны*. Ужо ў іхных дзяцей знаходзяцца рэчы, важнейшыя за *вайну*. І тады рана ці позна настае часіна, калі гаспадар уваходзіць у хату і неслухмяным языком прамаўляе: *вайна*.

Вандэя

Валянцін Акудовіч

За камуністамі кожны адукаваны беларус ведаў пра Вандэю, бо Вялікай Францускай рэвалюцыі адводзілася шмат месца ў савецкіх падручніках.

Але ніхто ня звязваў назвы гэтага дэпартаменту Францыі з хоць чым у Беларусі, пакуль напрыканцы 80-х Алесь Адамовіч не назваў *Вандэяй* усе тыя сілы, што супрацьстаялі дэмакратычным пераменам і нацыянальнаму адраджэньню нашай Бацькаўшчыны.

Зь лёгкай рукі Алеся Адамовіча слова *Вандэя* імгненна набыло надзвычайную папулярнасьць. Калі ў 1988 г. на Дзяды ля зачыненай брамы Маскоўскіх могілак шчыльныя шыхты міліцыянтаў з усіх бакоў сьціскалі шматтысячны натоўп, каб людзі падушылі самі сябе, то адзінае, што мы маглі тады супрацьпаставіць карнікам — гэта нястомны вокліч: „*в а н д э я! в а н д э я! в а н д э я!*“. Менавіта гэты вокліч задзіночыў натоўп у змагарнае цэлае й дапамог яму выстаяць.

Зрэшты, лёсы словаў яшчэ больш пакручастыя і непрадказальныя за лёсы людзей. І колькі б сёньня гісторыкі ні тлумачылі нейкую сапраўдную ролю гэтага заходняга дэпартаменту Францыі ў ейным далейшым лёсе, але *Вандэі*, бадай, назаўсёды наканавана заставацца мэтафараю контрарэвалюцыі.

Ваўчар

Алена Ціхановіч

Як і кожнае новае, арганічна не асвоенае слова, *ваўчар* ужываецца ныйнакш як з агаворкай, такой папярэдняй запінкай: гэты... як яго... *ваўчар*. Гэтым самым той, хто гаворыць, як бы адчужае слова ад сваёй звыклай моўнай матэрыі. Як і кожнае маларазумелае слова, *ваўчар* паддаецца народнаму этымалягічнаму аналізу. Многім тут чуецца нешта *ваўчынае*.

На самой жа справе *ваўчар* паходзіць ад ангельскага дзеяслова *vouch* — пацьвярджаць, паручацца за што-небудзь. Вытворнае ад яго слова *ваўчар* у мове-арыгінале мае два значэньні. Гэта, па-першае, дакумэнт, які пацьвярджае права ўладальніка на атрыманьне пэўных тавараў ці паслугаў, за што, як правіла, заплочана пры папярэдняй зьдзелцы. Сьнонімам яму могуць быць словы расьпіска, талён, білет. Па-другое, *ваўчар* — гэта і чалавек, які выпісвае або выдае такі дакумэнт. Гэтае значэньне пакуль не пазычанае.